

SVĖDASŲ VARPAS

2017 m. gruodžio mėn.

Nr. 12 (18)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Kunigiškiuose, A. J. Greimo vaikystės namuose

Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos UNESCO Generalinė konferencija paskelbtame 2016-2017 metais visuotinai minimų sukačių sąrašą, į kurį buvo įtraukta per 40 pasaulio kultūrai, švietimui ir mokslui svarbių datų, yra ir pasaulinio garso lietuvių mokslininko, kalbotyrininko, lietuvių mitologijos tyrinėtojo, vieno iš semiotikos mokslo kūrėjų prof. Algirdo Juliaus Greimo (1917–1992) pavardė. Todėl šiuos metus Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė A. J. Greimo metais.

Jis gimė 1917 metų kovo 9-ąją Tuloje (Rusija), kur tėvas Julius Greimas Pirmojo pasaulinio karo metu evakuotų lietuvių pradžios mokykloje dirbo mokytoju. 1918 metų vasarą mokytojas Julius Greimas su žmona Konstancija Mickevičiūte-Greimiene, septynmete dukra Gražina bei vienerių metų sūnumi Algirdu Juliumi grįžo į Lietuvą. Iš Tulos parvykęs mokytojas vėl buvo įdarbintas toje pačioje Svėdasų krašte veikusioje Kunigiškių pradžios mokykloje, kurioje teko dirbti ir anksčiau, 1913–1915 metais. Erdviame mokyklos pastate buvo įrengti ir butai mokytojams, tad čia Greimų šeima ir apsigyveno. 1919 m. rudens Greimai iš Kunigiškių išsikraustė į Kupiškio kraštą.

Taigi, būtent Kunigiškiai buvo pirmoji būsimojo mokslininko gyvenamoji vieta Lietuvoje. Tas pradžios mokyklos pastatas Kunigiškiuose išlikęs iki šių dienų. Restauruotame name jau 30 metų veikia Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejus, jame yra įrengta ir prof. A. J. Greimo atminimui skirta ekspozicija.

Lietuvos mokslininkų sąjungos Tarpdisciplininė muzikologijos grupė, Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejus, asociacija Vaižgantiečių klubas, „Pragiedrulyš“ ir Anykščių kultūros centro Vaitkūnų skyrius spalio 7-ąją suorganizavo popietę „Susiburkime Algirdo Juliaus Greimo vaikystės namuose“, skirtą pro-

Prof. Algirdo Juliaus Greimo 100-osioms gimimo metinėms skirtą fotografijų, dokumentų ir spaudos leidinių parodą „Iš Kunigiškių – į platųjį pasaulį“ apžiūri (iš kairės) istorikas profesorius akademikas Antanas Tyla, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentas, dr. Rimantas Astrauskas ir muzikos teoretikas, muzikologas, A. J. Greimo paveldo saugotojas ir populiariojas, habil. dr. prof. Karolis Rimtautas Kašponis. Autoriaus nuotr.

fesoriaus Algirdo Juliaus Greimo 100-osioms gimimo metinėms. Į renginį, vykusį Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejuje, susirinko ne tik vietiniai gyventojai, bet atvyko ir gausus būrys šio iškilaus mokslininko įvairiapusės veiklos tyrinėtojų, jo atminimo sergėtojų iš daugelio mūsų šalies vietovių, apsilankė ir A. J. Greimo semiotinių studijų centro, UNESCO organizacijos Lietuvos skyriaus atstovai.

Susibūrus muziejuje įrengtoje senovinėje klasėje, sveikinimo žodį tarė Anykščių muzikos mokyklos direktorė Kristina Vičnienė ir pristatė koncertuoti atvykusius moksleivius ir pedagogus. Trumpą, bet įspūdingą muzikinę programą atliko mokytojos Linos Pipirienės vadovaujamas smuikininkų ansamblis (akomponavo mokytoja Regina Vladikytė), pianinu nuostabiai pagrojo mokytojos Irenos Meldaikienės klasės auklėtinė, respublikinių ir tarptautinių konkursų laureatė Faustina Kiaušaitė.

Renginio dalyviai apžiūrėjo fotografijų, dokumentų ir spaudos leidinių

parodą, skirtą Algirdo Juliaus Greimo metams „Iš Kunigiškių – į platųjį pasaulį“, eksponuojama tame kambaryje, kuriame vaikystėje teko gyventi būsiamajam mokslininkui prof. A. J. Greimui. (Ši paroda, suorganizuota panaudojant Lietuvos valstybinio archyvo, taip pat prof. Karolio Rimtauto Kašponio bei muziejininko, žurnalisto Vytauto Bagdono sukauptą medžiagą, veikia muziejuje jau gerą pusmetį, veiks dar kurį laiką ir ateinančiais metais).

Popietės metu LMA doc. Rolandas Aidukas perskaitė pranešimą „Algirdo Juliaus vaikystės atspindys prof. Karolio Rimtauto Kašponio knygoje „Greimas arti ir toli“, doc. dr. Rimantas Astrauskas apžvelgė Algirdo Juliaus Greimo mitologijos studiją „Apie dievus ir žmones“ ir kitus lietuvių mitologiniais tyrinėjimais pagrįstus garsaus semiotiko mokslinius darbus, prof. K. R. Kašponis išsamiai apžvelgė A. J. Greimo mokslinę veiklą, semiotikos mokslo reikšmę pasaulyje.

Vytautas Bagdonas

Kariuomenės dienos minėjimas

Vilniaus anykštėnų sambūris (toliau – VAS) kasmet mini Lietuvos kariuomenės dieną. Šiemet tradicinė šventė surengta lapkričio 19 d. Į Vilniaus įgulos karininkų ramovę susirinko VAS taryba, nariai ir aukšto rango kariūnai bei mokslininkai. Tarp jų – vienas iš VAS steigėjų, Lietuvos kariuomenės vadas, gen. Jonas Andriuškevičius, pulk. Valdas Šiaučiulis, atsargos pulk. Gediminas Grina, istorikas, prof. habil. dr. Antanas Tyla, VGTU prof. habil. dr. Algirdas Ažubalis, kalbininkė dr. Jūratė Žąsinaitė, teisininkė dr. Irma Randakevičienė ir kt. Šventėje dalyvavo ir Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ nariai: aktorius Ferdinandas Jakšys, garbės pirm. Algimantas Indriūnas, dr. Juozas Lapienis su žmona Aldona, Vytautas Rimša ir kt.

Minėjimą sveikinimu pradėjo VAS pirm. Regina Smetonaitė ir tarybos narys, pulk. Gediminas Grina. Pranešimą apie Lietuvos kariuomenės atkūrimą, aprūpinimą ir tarptautinius ryšius bei įsipareigojimus perskaitė pulk. V. Šiaučiulis. Po to buvo pagerbtas rašytojas Antanas Vienuolis Žukauskas, kadaise buvęs kovų už Lietuvos nepriklausomybę šaulys ir karo korespondentas. Apie šią jo veiklą kraštiečiams pasakojo prof. A. Tyla. Tarybos narė Jolita Šedauskienė perskaitė Egidijaus Smetonos straipsnį,

Salėje Vilniaus anykštėnai. Iš dešinės (pirmoje eilėje): G. Grina, R. Smetonaitė, J. Andriuškevičius, V. Šiaučiulis ir kt. V. Rimšos nuotr.

skelbtą „Žiburyje“, apie Anykščių šaulių būrio 1920–1940 m. istoriją ir rašytojo veiklą jame, o kraštiečių V. Rimša priminė svarbiausius Svėdasų valsčiaus šaulių būrio darbus iki 1940 metų.

Renginyje, buvo aptarti VAS tarybos darbai, atlikti pasitinkant Lietuvos nepriklausomybės 100-metį. Apie anykštėnų – Vilniaus konferencijos (1917 m.) dalyvių pagerbimą, organizuotą rajone jų kapų lankymą (rugsėjo 29 d.), delegatams prisiminti skirtas konferencijas Anykščiuose ir LR Seime bei sumanymą Anykščiuose įamžinti

anų laikų fotografo Izidoriaus Girčio atminimą, kalbėjo R. Smetonaitė, dr. Irma Randakevičienė, G. Grina ir kt.

Minėjimo pabaigoje VAS tarybos dovanomis buvo pamaloninti visi lektoriai, renginio organizatoriai, o už straipsnius apie VAS veiklą – ir jų autoriai prof. A. Ažubalis bei V. Rimša. Kraštiečiams koncertavo Miglė Sakavičiūtė (arfa) ir Marius Sakavičius (violančelė). O paskui anykštėnai šurmuliavo prie suneštų vaišių stalo.

Rimantas Vyturys

Šiaurės šalių bibliotekų savaitė gimnazijoje

Gimnazijos biblioteka lapkričio 13–17 d. dalyvavo Šiaurės šalių asociacijų „Norden“ federacijos projekte „Šiaurės šalių bibliotekų savaitė“. Pagrindinė šios savaitės idėja – populiarinti Šiaurės šalių literatūrą, skatinti savišvietą, puoselėti garsinį skaitymą. Šių metų tema – „Šiaurės salos“.

Tradiciškai savaitė prasidėjo pirmadienio rytiniu skaitymu prie žvakų šviesos „Auštant“. Pirmokai (mokyt. R. Palskienė) savo klasėje klausėsi penktoko N. Jakubonio skaitomos ištraukos iš knygos „Pepė Ilgakojinė“. Šeštokai su auklėtoja J. Gutmaniene skaitė ištrauką iš suomių rašytojo M. Kunno knygos „Lobių sala“, o bibliotekoje susirinkusiems 2–4 kl. mokiniams šios knygos ištrauką perskaitė aštuntokė Ž. Pečiulytė.

Pradinukai, virtę piratais. Danutės Rimienės nuotrauka

Trečiadienį pradinukai su šeštokais geografijos kabinete išgirdo mokytojo R. Narvydo pasakojimą apie Šiaurės šalis, dalyvaujantys šiame projekte. Paaiškėjo, kad mokiniai jau nemažai žino, o smalsiausieji tuoj pat gavo atsakymus į kilusius klausimus.

Kadangi „Lobių salos“ ištraukose buvo pasakojama apie lobių paiešką ir piratus, visos savaitės veiklos buvo „piratiškos“. Aštuntokai su technologijų mokytoja J. Sirgėdiene kepė „Pirato akį“. Pradinukai visą savaitę ruošėsi „Piratų šventei“: su muzikos mokytoja S. Koviene mokėsi piratų mankštos, kas per technologijų pamokas, kas namuose gaminosi piratų atributiką. Penktadienį į aktų salę sugužėjo linksmi nusiteikusių piratų būrys. Piratams pasimankštinus, buvo patikrintos jų žinios, surastas lobis ir draugiškai pasidalintas. Šiaurės šalių bibliotekų savaitė buvo įdomi ir naudinga – tokią išvadą padarė mokiniai ir mokytojos, dalyvavusios projekte.

Svėdasų J. Tumo-Vaižganto gimnazijos bibliotekininkė **Danutė Rimienė**

Sėkmingai apginta daktaro disertacija

Svėdasai seniai garsėja ne vien žymiais rašytojais (Bronė Buivydaitė, Juozas Baltušis, Stepas Zobarskas ir kt.), bet ir mokslininkais. Kas šiandien nežino šio krašto patriotų, docentų – dr. Juozo Lapienio, dr. Gvido Kazlausko, dr. Bronislovo Šalkaus, dr. Vidmanto Dikinio ir daug kt.? Jų kelias į mokslus vedė iš Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos. Tai – didelis mokytojų nuopelnas.

Dabar Svėdasus vėl pasiekė džiugi žinia – medicinos krypties doktorantūros studijas Lietuvos sveikatos mokslų universitete (toliau – LSMU) Kaune baigė mūsų kraštiečių Ramunė Banytė-Šepetienė. 2017 m. birželio 26 d. LSMU Medicinos akademijos (toliau MA) Medicinos mokslo krypties taryboje (pirm. prof. habil. dr. Angelija Valančiūtė, nariai: prof. dr. Dainius Haroldas Pauža, prof. dr. Ramunė Morčūnienė (abu LSMU), doc. dr. Gintaras Kalinauskas (VU) ir prof. dr. Marleen Praet (Gento universitetas) doktorantė sėkmingai apgynė medicinos mokslų daktaro disertaciją „Fibrilino geno polimorfizmų įtaka formuojantis kylančiosios krūtinės aortos aneurizmai“, kuriai savo tyrimo duomenis, bendradarbiaudama su LSMU ir VU mokslininkais, surinko Lietuvoje.

Ramunė Banytė gimė 1969 metais

Dr. Ramunė Banytė-Šepetienė.
Nuotr. iš R. Banytės albumo

Vikonių kaime, Svėdasų apylinkėje. Jos kelias į mokslo aukštumą buvo ilgas: 1987 m. baigė Svėdasų vidurinę mokyklą, 1989 m. – Kauno P. Mažylio medicinos mokyklą, 1996 m. – Kauno medicinos akademiją (KMA) ir įgijo gydytojo diplomą. Dirbdama, 1997 m. pabaigė pirmąją, 2000 m. – antrąją KMA rezidentūrą, o 2017 m. – studijas LSMU doktorantūroje ir įgijo medicinos mokslų daktaro laipsnį. Doktorė ir toliau siekia žinių. Nuo 2016 m. ji studiuoja VU Ekonomikos ir vadybos fakultete magistro programą, yra antrojo kurso studentė.

Nuo 1997 m. R. Šepetienė dirbo Lietuvoje ir užsienyje, įgijo patirties. Ji buvo gydytoja Šakių ligoninėje, paskui – lektore Kauno medicinos kolegijoje, labo-

ratorijos vedėja, gydytoja-biomedicinos tyrėja Kembridže, Karalienės Elžbietos ligoninėje (JK), o dabar – LSMU MA mokslo darbuotoja.

Stebina jos darbštumas bei mokslinių publikacijų gausa: šalyje ir užsienyje paskelbti 4 straipsniai (iš jų 3 anglų k.), kongresuose, konferencijose ir seminaruose perskaityta 17 pranešimų, iš jų 8 – Čikagoje bei Hjustone (abu JAV), Mančesteryje ir kitur (JK). Profesines žinias Ramunė gilino seminaruose Vilniuje, Liublianoje (Slovėnija), Bristolyje (JK) ir kursuose Kaune (LSMU), Londone (JK) bei Kuopio universitete (Suomija). Tai davė gražių vaisių – pranešimas, skaitytas 2015 m. LMA jaunųjų mokslininkų konferencijoje, buvo įvertintas diplomu ir prizu, o geriausio LSMU 2015 metų doktoranto rinkimuose Ramunė universitete laimėjo antrąją vietą bei diplomą. Ji laisvai kalba ir rašo lietuvių, anglų ir rusų kalbomis.

Sveikiname gabią kraštiečių su žymiais pasiekimais ir linkime jaunai mokslų daktarei R. Banytei-Šepetienei naujų iššūkių, ieškojimų bei atradimų, turtinant ateityje naujomis žiniomis mūsų šalies medicinos mokslus, garsinant naujus savo tyrimus bei Lietuvos vardą pasaulyje.

Romualdas Vytautas Rimša

Gurmaniškas desertas sielai pilkoje rudens dienų kasdienybėje

Ar šokoladas gelbsti nuo depresijos? O poezija ir muzika? Ko gero gelbsti, bet tik tuos, kurie supranta ir pagauna krislelius, krintančius tiesiai į širdį.

Lapkričio 18 dienos popietę tokį subtilų desertą patiekė AKC Svėdasų skyriaus vadovės Rožės Lapienienės surengta poezijos ir muzikos valanda. Jos metu koncertavo svėdasiškiai meno mėgėjai, eiles skaitė literatų klubo „Sietuva“ narės Vidutė Kazlauskienė, Irena Guobienė, Inga Kilienė, Violeta Gliaudelienė, labdaros ir paramos fondo „Baltasis balandis“ įkūrėja ir vadovė Aldona Širvinskienė, viešnia iš Kupiškio Elena Skardžiūtė-Varnienė. Renginį vedė klubo vadovė Alma Švelnienė.

Poezijos renginiai pasižymi savotišku intymumu, nes eilių autoriai dalinasi išgyvenimais, leidžia girdėti patirčių

„Sietuvos“ klubo literatai ir svečiai. Dalios Paulavičienės nuotrauka

aprašymus, pateikia save lyg atverstą knygą. Cituojant romano žodžius, tai „laiskai, parašyti ant balto smėlio“. Ir būna labai smagu, kai matai, kaip gera besiklausančiajam, kaip sušyla, o kar-

tais net sudrėksta jo akys... Poezijos nereikia per daug – tik tiek, kad išgelbėtų nuo depresijos.

Violeta Gliaudelienė

Džiaugsmingų šv. Kalėdų ir laimingų 2018-ųjų metų!

Brangūs skaitytojai, kūrėjai, rėmėjai, fotografai, visi mintimis ir darbais prisidedantys prie „Svėdasų Varpo“ gyvavimo

Jau visai ranka pasiekiamos vienos gražiausių metų švenčių – Šv. Kalėdos ir Naujieji Metai. Dėkoju Jums už buvimą kartu. Jei Jūs neskaitysite, mums nebus prasmės rašyti... Linkiu būti išradingsiems ir kūrybingiems – kūryba skatina kūrybą – Jūs kuriate, mes aprašome ir įamžiname. Linkiu džiaugtis kiekviena akimirka, kiekviena pažintim, kiekvienu geru darbu. Linkiu išmokti nesmerkti ir nepykti, o ieškoti išmintingo sprendimo. Ir labai daug visko noriu linkėti, tik ne viskas nuo manęs priklauso šitam pasauly. Galiu tik savo ruožtu pažadėti, kad tai, ką galiu ir išmanau, stengsiuosi daryti kaip įmanoma geriau, kad nebūtų vien tušti žodžiai ir gražūs pažadai.

Gražių, šviesių, šiltų, turtingų, prasmingų ir jaukių Jums švenčių, mielieji!

„Svėdasų Varpo“ vyr. redaktorė
Alma Švelnienė

Bičiuliams iš „Morkūnas ir Ko“ spaustuvės Kaune dėkoju už geranoriškumą, kūrybiškumą, profesionalumą. Linkiu visiems spaustuvės darbuotojams laimingų akimirkų darbuose, namuose, ateities keliuose...

Stasys Gavenavičius

Sveikiname Jus su Šv. Kalėdomis ir Naujaisiais metais

Tegul Kalėdų naktį tylia,
Atsėlina vaikystės pasaką šventa.
O dovanų krepšelyje tebūna,
Ramybė, santarvė ir sveikata.

Anykščių r.
Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto
gimnazijos direktorius
Alvydas Kirvėla

Mieli Svėdasiškiai!

Artėjančių šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga linkiu išlaikyti šviesią viltį ir tvirtą tikėjimą, kurti mažus ir didelius stebuklus, būti ir veikti išvien Svėdasų ir Lietuvos labui.

Svėdasų seniūnas
Valentinas Neniškis

„Štai aš skelbiu jums didį džiaugsmą, kuris bus visai tautai. Šiandien Dovydo mieste jums gimė Išganytojas. Jis yra Viešpats Mesijas“. Ši Kalėdų naktį angelo paskelbta žinia tepaliečia kiekvieno tikinčiojo širdį. Tegul džiaugsmas dėl Viešpaties gimimo, jo tapimo mažu, jo pasilenkimo prie žmogaus, jo artumo kiekvienam žmogui pripildo mus visus ir skatina mus dalintis tuo džiaugsmu su kitais. Linksmų šv. Kalėdų!

Klebonas
Raimundas Simonavičius

„Svėdasų Varpo“ bendravardė „Aukštinio proto“ komanda „Varpas“ taipogi garsina Svėdasus, sėkmingai žaisdama ir ne sykį iškovojo pirmąsias vietas Anykščių regione. Komandos narys Tadas Stašelis sėkmingai pasirodė televizijos žaidime, tapo turo nugalėtoju.

Komandoje žaidžia Egidijus Matiuškas, Zenonas Navickas, Rimantas Sabaliauskas, Tadas Stašelis, Dainius Navikas, Virginija Valikonytė ir Alma Švelnienė.

Sveikiname su šventėmis ir linkime „Varpui“ sėkmingų žaidimų ateinančiais metais!

Svėdasų draugija „Alaušas“

Mieli Svėdasiškiai, sveikiname Jus ir linkime linksmų Šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų 2018-ųjų Metų! Tegul šie metai Jums būna išskirtiniai ramybe, stiprybe, laime. Vilties, tikėjimo ir pasitikėjimo savo jėgomis. Lai išsipildo visos Jūsų svajonės, atnešdamos begalinį džiaugsmą.

**Regina Smetonaitė, Vilniaus
anykštėnų sambūrio pirmininkė**

Mirus Grikapieliuose **Valei Vincevičienei**, skaudžią netekties ir liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame dukras Audronę, Elvyrą, Laimą, Nijolę, Reginą, sūnus Alvydą, Gintautą, Stasį, Valentiną ir kitus gimines bei artimuosius.

Redkolegija

Šį leidinio numerį finansavo verslininkas Petras Kunca

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“,
kodas 154314137
ISSN 2424-5801
Vyr. redaktorė Alma Švelnienė
tel. 8 615 91268

Redakcinė kolegija:
Vytautas Rimša (pirm.) tel. 8 608 27882
Stasys Gavenavičius (sekr.) tel. 8 677 71514
Joana Gutmanienė tel. 8 682 16971
Asta Medinienė tel. 8 678 32056

Spaustuvė „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuve@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitonas